

NEZAVRAŽDÍŠ

Rodinná katechéza 143-2020 (719)

www.inky.sk

týždeň po 12. 7. 2020

„Nezabiješ!“ (Ex 20, 13). „Počuli ste, že otcom bolo povedané: ‚Nezabiješ!‘ Kto by teda zabil, pôjde pred súd. No ja vám hovorím: Pred súd pôjde každý, kto sa na svojho brata hnevá“ (Mt 5, 21-22).

BOŽIE SLOVO:

(Gn 4,8-12)

Čítanie z knihy Genezis: *Kain povedal svojmu bratovi Ábelovi: "Vyjdime si von!" A keď boli na poli, napadol Kain svojho brata Ábela a zabil ho. A Pán povedal Kainovi: "Kde je tvoj brat Ábel?" On však odvetil: "Neviem. Či som ja strážca svojho brata?" Pán povedal: "Čo si to urobil?! Hlas krvi tvojho brata hlasno volá zo zeme ku mne. Bud' teraz prekliaty zo zeme, ktorá otvorila ústa, aby pila krv tvojho brata z tvojich rúk! Keď budeš obrábať pôdu, neprinesie ti nijakú úrodu. Budeš nestály a túlavý na zemi." Počuli sme Božie slovo!*

KATECHÉZKA (KKC 2258-2283)

(porov. www.inky.sk, úvahy/katechézy č. 364)

„Ludský život je posvätný, pretože už od svojho začiatku vyžaduje stvoriteľské pôsobenie Boha a navždy zostáva v osobitnom vzťahu k Stvoriteľovi, svojmu jedinému cieľu. Jediné Boh je Pánom života od jeho začiatku až do jeho konca: nikto a za nijakých okolností si nemôže nárokovať právo priamo zničiť nevinnú ľudskú bytosť.“ (KKC 2258) Takto začína Katechizmus svoju púť piatym Božím prikázáním. Tento bod Katechizmu nám pomôže lepšie porozumieť, o čo vlastne pri otázke zabitia človeka ide. A pomôžeme si malým podobenstvom.

Predstavte si divadelnú hru. Scenárista napísal príbeh a režisér túto hru režiruje a vedie. Bdie nad jej dejom, zasahuje doň, hovorí každému jednému hercovi, čo a ako a kedy má povedať a urobiť, ako má hrať. V správnom čase posielajú na javisko jednotlivých hercov. A rovnako ich v správnom čase, presne podľa scenára a hranej hry, odvoláva z javiska späť, za kulisy. Je zlé, keď to urobí? Isteže nie! On je režisér – alebo „director“, riaditeľ, ako sa tomu hovorí v angličtine. Má plné právo a moc rozhodovať, kto a kedy na javisko príde a kto a kedy z neho odíde. Ale predstavte si, že by to miesto neho urobil nejaký herec. Jednoducho by vyhnal iného herca preč z javiska. Bolo by aj toto správne? V žiadnom prípade! Herec nie je riaditeľ, nie je režisér. Neprináleží mu moc to robiť! Ak by to urobil, bolo by to zlé a previnil by sa voči režisérovi, voči hre aj voči ostatným hercom. Iste, aj tu môže byť výnimka. Ak by nejaký herec neznesiteľne narušoval priebeh hry a vedome by ju kazil a nedal by si nijako povedať, bolo by namieste, aby ho ostatní herci vypravdili preč z javiska a režisér by isto nič proti tomu nenamietal, ba aj sám by im to možno prikázal. Podobne keby sa nejaký herec pomiatol a začal by ostatných hercov vyhánať z javiska, na ktorom majú práve hrať, bolo by na mieste, aby sa ostatní herci tomu bránili – a znova aj za cenu toho, že by, ak to inak nepôjde, vyviedli onoho pomätenca z javiska preč, za kulisy. A teraz poďme späť do nášho sveta!

Javiskom je náš svet. Režisérom je Boh. Hrou sú dejiny sveta, v ktorých účinkujeme ako herci. Narodením na javisko prichádzame, smrťou z neho odchádzame preč, za kulisy. Tak, ako život herca odchodom za kulisy nekončí, nekončí sa smrťou ani náš život, pokračuje ďalej, vo Večnosti, či už v Nebi alebo v Pekle, podľa toho, čo sme si počas hry na javisku zaslúžili. Tak, ako odchod z javiska nie je sám osebe pre herca žiadne zlo, naopak, je to normálna vec a normálny beh udalostí, ani smrť človeka nie je žiadne zlo, tak príchod na svet ako aj odchod zo sveta je vec normálna, normálny beh udalostí. Je však len Jediný, kto má právo rozhodovať o tom, kedy a kto na tento svet príde, a kedy a kto a akým spôsobom z tohto sveta odíde.

Zlom nie je smrť človeka. Zlom je, ak o tomto okamihu smrti chce rozhodovať miesto Boha nejaký človek. Ak namiesto Boha my sami vyháname nejakého človeka, nášho „spoluherca“ z javiska tohto sveta preč, namiesto toho, aby sme to ponechali na Boha. Toto je podstata hriechu vraždy.

Preto Písmo rozlišuje. Piate prikázanie v hebrejskej pôvodine znie: „*Ló tirsáh*“. Slovo *rásah*, ktoré je tam použité, znamená *zavraždiť*. Prikázanie teda v presnom zmysle slova neznie „nezabiješ“, ale „nezavraždíš“. A v tom je veľký rozdiel.

Môže sa stať, že niekto sa pokúsi nám ťažko ublížiť, dokonca nás zabiť. Môže to byť jednotlivec, môže to byť celý národ a jeho armáda. Podobne ako v našom podobenstve o *divadelnej hre*, máme právo sa takémuto *nespravodlivému útočníkovi* brániť. V tom spočíva morálna povolenosť *dovolenej sebaobrany* a tzv. *spravodlivej vojny*. Ak čelíme nespravodlivému útočníkovi, ktorý nespravodlivo na nás útočí a hrozí nám zabitím alebo skutočne veľkou škodou a všetky ostatné spôsoby vyriešenia tejto situácie vyšli naprázdno, máme právo brániť sa a to aj za cenu toho, že útočník bude pri obrane zabitý. Podobne ako niekto ťažko narušuje život spoločnosti – ako *onen pomätenc v našom podobenstve* – a neexistuje iný spôsob, akým by sa spoločnosť mohla pred ním brániť a chrániť, je možný, povolený a morálny aj *trest smrti*, ktorý však v tomto prípade už vlastne nie je *trestom*, pretože cieľom trestu je vždy náprava vinníka. Trest smrti je skôr formou krajnej obrany spoločnosti pred jednotlivcom, ktorý pre ňu predstavuje neúnosné nebezpečenstvo a všetky ostatné spôsoby, ako mu čeliť, zlyhali. Ako zdôrazňuje pápež František, žijeme v dobe, kedy máme na výber veľké množstvo spôsobov, ako čeliť hrozbe takéhoto jedinca inak, než *povrazom* či *elektrickým kreslom* a preto v súčasnej dobe v civilizovanom svete len ťažko nájdeme dôvod na uplatnenie trestu smrti. Ak ale na podobnú situáciu dôjde, spoločnosť má právo brániť sa aj takýmto spôsobom.

A čo odlišuje *zabíjanie* od *vraždy*? Úmysel. Pri *zabíjaní* si neželám ani nechcem smrť toho druhého a rád by som sa jej vyhol, ak by sa to dalo. *Vražda* ale znamená, že si výslovne želáme smrť toho druhého.

UVAŽUJEME:

„Sväté písmo spresňuje zákaz piateho prikázania: „Nezabiješ nevinného ani spravodlivého“ (Ex 23, 7). Úmyselná vražda nevinného závažne protirečí dôstojnosti ľudskej bytosti, „zlatému pravidlu“ a svätosti Stvoriteľa. Zákon, ktorý takúto vraždu zakazuje, má všeobecnú platnosť: zaväzuje všetkých a každého, vždy a všade.“ (KKC 2261) Preto je napríklad najrozšírenejšia forma vraždenia nevinných ľudí v našej krajine, potraty detí ešte prv, než sa narodia, vskutku zákernou a najomnou vraždou, pri ktorej je úmyselne zavraždený nevinný, ktorý v žiadnom prípade nenesie žiaden podiel na situácii, do ktorej sa muž so ženou dostali. A táto vražda je o to obľudnejšia, že je posvätená a odobrená a dokonca podporovaná zo strany štátu – rovnako, ako boli v minulosti legálne a štátom podporované komunistické gulagy či nacistické vyhladzovacie tábory. „Formálna (vedomá a dobrovoľná, a nie iba materiálna) spolupráca pri potrate je ťažký hriech. Cirkev trestá tento zločin proti ľudskému životu kánonickým trestom exkomunikácie.“ (KKC 2272) Deje sa tak na základe tzv. *vopred vyneseného rozsudku*. Ak teda niekto vedome a dobrovoľne napomáha konkrétne umelému potratu dieťaťa – hoci len povzbudzovaním matky, aby si ho „dala urobiť“ – a dieťa je potratom zavraždené, je samým týmto činom vylúčený z Katolíckej Cirkvi. Ak tento čin oľutuje, musí byť do nej najprv znova prijatý, až potom môže pristupovať k sviatostiam a podieľať sa na jej živote ako jej súčasť.

Podobne je zlou aj eutanázia – a to aj vtedy, ak je priamo daným človekom vyžiadanou formou tzv. „asistovanej samovraždy“. Ak by sme na zemi nemali žiaden zmysel a cieľ, potom samozrejme zabiť sa je len a jedine naša vec a keď sa tak rozhodneme, nemá nám do toho kto čo hovoriť. Keďže ale ide o našu spásu, potom celý náš život, aj utrpenie, majú svoj zmysel a ak im svojvoľne unikneme – dokonca za cenu smrteľného hriechu samovraždy – potom si dost' možné zničíme nádej na obrátenie a spásu a môžeme ostať zatratení. Samozrejme, ani opačné udržiavanie života „za každú cenu“ nie je na mieste (KKC 2278–2279).